

תוכן עניינים

שער א': כללי	1
פרק א': מבוא	1
פרק ב': עידן הרפורמות בסדרי הדין - תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 ותקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020	3
1. דברי הסבר ליישום תקנות סדר הדין החדשות	3
2. תקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020 - דברי ההסבר	8
שער ב': עקרונות על בדיני חוזים	11
פרק א': תום-הלב וחובת ההגינות	11
פרק ב': "תום-לב" - על העיקרון ויישומו	19
פרק ג': תום-לב סובייקטיבי - תום-לב אובייקטיבי	23
פרק ד': סיכום	25
פרק ה': נגזרותיו של עיקרון תום-הלב	27
1. מבוא	27
2. דיני השתק	27
2.1 כללי	27
2.2 השתק שבהבטחה	28
2.3 השתק שיפוטי	29
3. התנהלות בלתי-ראויה של הרשות הציבורית	29
3.1 כללי	29
3.2 הכלל בדבר איסור על ניגוד עניינים	30
3.3 פרמטרים להערכת "ניגוד העניינים"	30
3.4 מהותו של חוסר תום-הלב בהתנהלות רשויות ציבוריות	32
פרק ו': עיקרון האשם התורם	35
פרק ז': הפרת חובת תום-הלב כעילת תביעה עצמאית	37
שער ג': חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973	43
פרק א': כריתת חוזה - כיצד - סעיף 1 לחוק החוזים	43
1. כללי	43
2. ביטול הסכם יכול להיות בהסכמה	45
3. תמצית ההלכה הפסוקה	45
3.1 האם נכרת הסכם מחייב?	45
3.2 גובה התמורה הנובע מדרך הקיזוז	46
3.3 הסכם העקרונות אכיף וגובר על הצוואה	46
פרק ב': הצעה - סעיף 2 לחוק החוזים	47

47	1. כללי
47	2. יסוד גמירות-הדעת
47	2.1 כללי
48	2.2 מבחן אובייקטיבי
48	3. יסוד המסויימות
53	פרק ג': חזרה מן ההצעה - סעיף 3 לחוק החוזים
53	1. כללי
54	2. תניית "אופציה בחוזה שכירות
54	2.1 כללי
54	2.2 משמעות אופציה בהסכם
59	פרק ד': פקיעת ההצעה - סעיף 4 לחוק החוזים
61	פרק ה': קיבול - סעיף 5 לחוק החוזים
61	1. כללי
62	2. גמירות-הדעת אצל הלכוי בנפשו
63	3. הפקעת קרקעות - קבלת שטרי סילוק בבחינת קיבול
65	פרק ו': קיבול דרך התנהגות - סעיף 6 לחוק החוזים
65	1. כללי
66	2. הצעה וקיבול - הסכם המותנה באישור מאוחר
67	3. חסרונם של פרטים נוספים - חלופת הודעות ווטסאפ
67	4. האם הנתבעת היתה חייבת להשיב את היהלומים ישירות לתובע כפי שנאמר בחשבוניות העסקה וכפי שהבנק דרש במכתביו או שהיא נהגה כדין שעה שהשיבה את היהלומים חזרה לחברה?
68	5. שתיקה לעניין שינוי סכום הביטוח - קיבול
68	6. שתיקה לעניין טיפול בערעור
69	7. קיום תנאי ההסכם חרף אי-חתימה - קיבול
69	8. דרכי קיבול התנהגותיות אחרות
70	9. התנהלות בפועל של הצדדים כהוכחה
71	פרק ז': חזקת קיבול - סעיף 7 לחוק החוזים
71	1. כללי
71	2. היחס בין הנורמות של חוזי ביטוח ודיני החוזים הכלליים
72	3. אין לכפות הסכמה בשתיקה
73	פרק ח': מועד הקיבול - סעיף 8 לחוק החוזים
75	פרק ט': קיבול לאחר פקיעה - סעיף 9 לחוק החוזים
77	פרק י': חזרה מן הקיבול - סעיף 10 לחוק החוזים
77	1. כללי
78	2. אשם תורם
81	פרק י"א: קיבול תוך שינוי - סעיף 11 לחוק החוזים
85	פרק י"ב: תום-לב במשא-ומתן - סעיף 12 לחוק החוזים
85	1. כללי

2.	חובת תום-הלב ופרישה ממשא-ומתן	86
2.1.	פרישה ממשא-ומתן תיעשה בתום-לב - כללי	86
2.2.	תוצאות של פרישה ממשא-ומתן	87
3.	חובת הגילוי	90
3.1.	עובדות מהותיות	90
3.2.	מחדל או אי-גילוי	90
3.3.	קיומו של פער ממשי במידע	90
3.4.	החובה תולדה של האמון המתחייב בין הצדדים	91
3.5.	הטעיה או מצג שווא - כלל "יזהר הקונה"	91
4.	דאגה לאינטרס האישי באורח הוגן	91
5.	פיצויי קיום לפי סעיף 12 לחוק	91
6.	הטמעת העיקרון בדיני תאגידים	92
7.	הליכי מכרז	93
8.	התנהלות שלא בתום-לב בהליך הרשמה	93
9.	הסתרת שווי רכב	94
10.	קשיי מימון והסתרת יכולת	94
11.	דיני תיווך - מתווך "קש"	94
12.	אחריות בנזיקין וחובת תום-הלב	94
13.	תמצית ההלכה הפסוקה	95
13.1.	הטעיה באופן ניסוח ההסכם	95
13.2.	התחייבות המבקשות בהסכמי ההלוואה למשכון הזכויות בדירה נבעה מהטעיה של המשיב	95
13.3.	הצעה וקיבול - נסיגת הבנק	96
13.4.	מה המשמעות של דרישת הכתב בהזמנת תיווך ומה משמעות היעדרה-דרישת תום-הלב	97
13.5.	הפרת חובת תום-הלב במשא-ומתן	97
13.6.	המצגים על-גבי אריזת המוצר	98
13.7.	טענה לחיוב כפול בכביש 6 - הפרת חובת תום-הלב	98
13.8.	בקשה לייצוגית נגד "ישראיר" - הפרת חובת תום-הלב	99
13.9.	התנהלות בחוסר תום-לב, הן בשלב הטרם-חוזי, והן לאחר הרכישה	100
13.10.	גביית עמלה גבוהה מהמותר - טענת ניהול משא-ומתן שלא בתום-לב - דחיית בקשה לייצוגית	100
3.11.	ערעור על דחיית בקשה לאסור לעשות כל דיספוזיציה בדירה מסויימת-טענת ניהול שלא בתום-לב	100
3.12.	האם בהתאם להסכם מכר מקרקעין היתה מוטלת חובת גילוי "בהתאם לנסיבות"?	102
3.13.	פיצויים בשל הפרת חוזה והפרת החובה לנהוג בדרך מקובלת ובתום-לב בניהול משא-ומתן	105

3.14	האם קיימות זכאות לפיצויים בגין הרווח שנמנע מאי-קיומו של החוזה?	106
3.15	אכיפת חוזה למכירת דירת נופש	108
3.16	תשלום דמי שדכנות על-סמך שטר התחייבות	109
3.17	אי-קיום זכרון דברים להקמת בית מלון	112
3.18	האם ניתן להטיל חבות בפיצויים לפי סעיף 12(ב) לחוק החוזים (חלק כללי) על מי שאינו צד לחוזה?	114
3.19	תמצית ההלכה הפסוקה	116
139	פרק י"ג: חוזה למראית עין - סעיף 13 לחוק החוזים	
139	1. כללי	139
142	2. נטל ההוכחה ודרכי ההוכחה	142
144	3. ביטול הסכם	144
145	4. סוגי "חוזה למראית עין"	145
146	5. "חוזה למראית עין" בצורותיו השונות והמגוונות	146
146	5.1 חוזה למראית עין לעומת חוזה מלאכותי	146
147	5.2 סימולציה מלאה לעומת סימולציה יחסית	147
149	5.3 מקרים בהם נתקבלה הטענה בדבר חוזה למראית עין מוחלטת ("סימולציה מלאה")	149
150	5.4 מקרים בהם נתקבלה הטענה בדבר חוזה למראית עין חלקית ("סימולציה יחסית") : חוזה גלוי וחוזה נסתר	150
154	5.5 החוזה בעל הפגם הכפול - חוזה למראית עין ובלתי-חוקי	154
157	5.6 מקרים בהם נתקבלה הטענה בדבר חוזה למראית עין ובלתי-חוקי	157
158	5.7 מקרים בהם נדחתה הטענה בדבר חוזה למראית עין ובלתי-חוקי	158
159	6. נפקות חוזה למראית עין	159
159	6.1 ביחסים בין הצדדים להסכם	159
160	6.2 חוזה למראית עין וצד שלישי	160
162	6.3 חוזה איננו יכול להפוך בדיעבד לחוזה למראית עין - או שהוא היה מלכתחילה כזה, ואם לא היה, אין הוא הופך בדיעבד לחוזה כזה רק משום שהצדדים סטו מהוראותיו	162
167	7. תמצית ההלכה הפסוקה	167
167	7.1 הסכם המתנה - חוזה למראית עין	167
168	7.2 הסכם מתנה למראית עין	168
169	7.3 חוזה העסקה למראית עין - יחסי עבודה	169
171	פרק י"ד: טעות - סעיף 14 לחוק החוזים	
171	1. כללי	171
172	2. ההבדל בין סעיף 14(א) לחוק ל- 14(ב) לחוק	172
173	3. תיקון הטעות - סעיף 14(ג) לחוק	173

4.	פרשנות המונח "טעות בכדאיות העסקה" - סעיף 14(ד) לחוק	173....
4.1.	כללי	173.....
4.2.	תיאוריית הסיכון	173.....
4.3.	טעות בכדאיות העסקה - טעות בשווי העסקה	175.....
4.4.	"מבחן טדסקי"	176.....
4.5.	שילוב בין "מבחן הסיכון" ל"מבחן טדסקי"	176.....
5.	הסכמי פשרה	179.....
6.	תמצית ההלכה הפסוקה	179.....
	פרק ט"ו: הטעיה - סעיף 15 לחוק החוזים	185.....
1.	כללי	185.....
2.	צורות ההטעיה	186.....
3.	חובת הגילוי	186.....
3.1.	כללי	186.....
3.2.	חובת הגילוי לפי הנסיבות	188.....
4.	תמצית ההלכה הפסוקה	189.....
4.1.	התנאים להקמתה של עילת ההטעיה - תוקפו של חוזה שכירות	189.....
4.2.	הטעיה עקב ניסוחו של סעיף בהסכם	193.....
4.3.	מכירת רכב משומש	196.....
4.4.	קיומה של עילת ביטול והשבה	199.....
4.5.	קשר סיבתי כפול: האחד בין הטעות לבין התקשרותו של הטועה בחוזה, והשני בין ההטעיה לבין הטעות	209.....
4.6.	חובת הגילוי	219.....
4.7.	אי-גילוי מידע מהותי	219.....
4.8.	הטעיה באופן ניסוח ההסכם	219.....
4.9.	בטלות חתימה	220.....
4.10.	ההטעיה ביחס למועד ההתקשרות	220.....
4.11.	התחייבות המבקשות בהסכמי החלואה למשכון הזכויות בדירה נבעה מהטעיה של המשיב	221.....
4.12.	שטר ביטול משכנתא	221.....
4.13.	מחדלי עורך-דין	222.....
4.14.	הטעיה בענייני משפחה	223.....
	פרק ט"ז: טעות סופר - סעיף 16 לחוק החוזים	229.....
1.	כללי	229.....
2.	נטל ההוכחה	230.....
3.	תמצית ההלכה הפסוקה	231.....
	פרק י"ז: כפיה - סעיף 17 לחוק החוזים	235.....
1.	כללי	235.....
2.	עוצמת "לחץ"	237.....

238.....	3. "לחץ כלכלי" או "איום"
240.....	4. על ביטולו של הסכם פשרה
242.....	5. תמצית ההלכה הפסוקה
242.....	5.1 חתימה תחת כפיה ואיומים
242.....	5.2 טענת הנתבע לחתימתו על הסכם תיווך עקב כפיה
243.....	5.3 יישום המבחנים לקביעת חלותו של סעיף 17 לחוק
247.....	5.4 ביטול הסכמים בענייני משפחה
249.....	פרק י"ח: עושק - סעיף 18 לחוק החוזים
249.....	1. כללי
252.....	2. נטל ההוכחה
253.....	3. תמצית ההלכה הפסוקה
253.....	3.1 התחייבות המבקשות בהסכמי ההלוואה למשכון הזכויות בדירה נבעה מהטעיה ואפילו עושק של המשיב
253.....	3.2 חזרה מתנאי הסדר פשרה - טענת עושק
254.....	3.3 תנאים מצטברים לעילת עושק
254.....	3.4 טענה לניצול מצוקה נפשית ובריאותית
254.....	3.5 לא הוכח כי ההסכם נכרת עקב מצוקה או חולשה שכלית או גופנית של התובעת או חוסר ניסיון של התובעת בעת כריתת החוזה
255.....	3.6 חוזה עבודה וטענת עושק
262.....	3.7 עילת העושק בענייני משפחה
275.....	פרק י"ט: ביטול חלקי - סעיף 19 לחוק החוזים
275.....	1. כללי
278.....	2. הפרדת חלקי החוזה
278.....	3. זכות הביטול
279.....	4. החוזה הפסול
280.....	5. סעיף בוררות
283.....	פרק כ': דרך הביטול - סעיף 20 לחוק החוזים
283.....	1. כללי
284.....	2. תוך זמן סביר
289.....	3. צורתה של הודעת הביטול
291.....	פרק כ"א: השבה לאחר ביטול - סעיף 21 לחוק החוזים
291.....	1. כללי
292.....	2. כשהשבה איננה אפשרית
293.....	3. ההשבה על-פי סעיף 9(א) לחוק החוזים (תרופות) מול הוראת סעיף 21 לחוק החוזים
297.....	פרק כ"ב: שמירת תרופות - סעיף 22 לחוק החוזים
301.....	פרק כ"ג: צורת חוזה - סעיף 23 לחוק החוזים
301.....	1. כללי

2.	נטל ההוכחה.....	302
3.	הסכם שכר-טרחה בין עורך-דין ולקוח - רצוי הסכם בכתב.....	303
פרק כ"ד: תוכנו של חוזה - סעיף 24 לחוק החוזים..... 307		
1.	כללי.....	307
2.	דחיקת עיקרון "חופש החוזים".....	308
3.	זכות הקיזוז.....	308
4.	בוררות.....	308
5.	חוזים עתידיים.....	309
6.	דין הסיכול.....	310
פרק כ"ה: פירוש של חוזה - סעיף 25 לחוק החוזים..... 313		
1.	כללי.....	313
2.	סעיף 25 לחוק - תיקון מס' 2.....	317
3.	תמצית ההלכה הפסוקה.....	323
3.1.	פרשנות טופס 4.....	323
3.2.	התובע הפר את ההסכם - לשונו של ההסכם ברורה.....	324
3.3.	שאלת זכאותה של התובעת להשבת כספים מהנתבעת.....	324
3.4.	מחלוקת לעניין שכר-הטרחה הנדרש בגין קצבאות.....	325
3.5.	מימוש זכות הסירוב.....	325
3.6.	הפרה יסודית של חוזה.....	326
3.7.	אם וישנן אפשרויות שונות לפרשנות סבירות, יש להפעיל את כלל הפרשנות לרעת המנסח.....	326
3.8.	דמי היוון.....	326
3.9.	זכויות במקרקעין - חכירה.....	327
3.10.	הכיצד נגרעו השיקים.....	327
3.11.	אין לראות בהסכם מושא התובענה הסכם השקעה או הסכם שותפות, אלא הסכם הלואה.....	328
3.12.	סיומה של נאמנות.....	328
3.13.	התנערות המועצה מהתחייבויותיה.....	328
3.14.	הפרת החוזה.....	329
3.15.	שכר טרחת עו"ד - רשלנות מקצועית של התובע בייצוגו.....	329
3.16.	זכרון הדברים שיקף עסקת מכר.....	329
3.17.	האם הוכיח התובע כי אכן הוא הבעלים של הזכויות בחלקה, אותן רכש מן הנתבע?.....	330
3.18.	האם רשאי האיש לשוב ולגור עימה בדירה?.....	330
3.19.	אופן ביצועו ופרשנותו של הסכם הגירושין ביחס לזכויותיה של התובעת במניות הנתבע בחברה שהקים בתקופת נישואי הצדדים.....	331
3.20.	מועד פירעון ההלוואות.....	331
3.21.	בחינת מהות העסקה בין הצדדים.....	332

3.22	לא התבצעה הפרה המקנה זכות ביטול לנתבע	332
3.23	אופן חלוקת הזכויות הקנייניות	332
3.24	היעדר עילה להפחתת דמי המזונות	333
3.25	התחייבות לתשלום מס שבח	333
4	תזכיר חוק החוזים (תיקון מס' 3), התשפ"ג-2023 מיום 11.09.23	334
פרק כ"ו: השלמת פרטים - סעיף 26 לחוק החוזים		341
1	כללי	341
2	הוכחת נוהג	342
3	תמצית ההלכה הפסוקה	343
פרק כ"ז: דרישת הכתב והשלמת פרטים בעסקות מקרקעין		345
1	מבוא	345
2	המצב המשפטי לגבי דרישת הכתב לפני חקיקת חוק המקרקעין	345
3	הצעת חוק המקרקעין	347
4	דרישת הכתב על-פי סעיף 8 לחוק - דרישה מהותית	348
4.1	הדרישה המהותית וביקורת על סעיף 8	348
4.2	הסכם לביטול התחייבות לעשות עסקה במקרקעין, האם הוא טעון כתב?	351
5	התפתחות הפסיקה ביחס לדרישת הכתב - אפשרות להשלמת פרטים	351
6	סיכום	371
6.1	כללי	371
6.2	הגישה השמרנית	377
6.3	הגישה "המרכזת"	377
6.4	"גישת זעקת ההגירות"	378
פרק כ"ח: חוזה על-תנאי - סיכול תנאי - בטלות החוזה או ההתנאה - סעיפים 27 עד 29 לחוק		381
1	הדין	381
2	סיווגו של התנאי	381
3	התנאי המתלה	382
3.1	כללי	382
3.2	חזקת סעיף 27(ב) לחוק	384
4	תנאי מפסיק	385
5	הסקת קיומו של תנאי מתלה או מפסיק - השלמת החסר על-ידי בית-המשפט	385
6	תמצית ההלכה הפסוקה - תנאי מתלה ותנאי מפסיק	386
7	סיכול תנאי - סעיף 28 לחוק החוזים	388
8	חובת תום-הלב וסיכול תנאי מתלה - סעיף 28 לחוק	388

9. עיקרון ההשתדלות	390
10. תמצית ההלכה הפסוקה - סעיף 28 לחוק	391
11. בטלות - סעיף 29 לחוק	392
11.1 כללי	392
11.2 תמצית ההלכה הפסוקה	393
פרק כ"ט: חוזה פסול ותחולת הוראות - סעיפים 30 ו- 31 לחוק החוזים	395
1. כללי	395
2. "תקנת הציבור"	398
3. תוצאות של בטלות החוזה הבלתי-חוקי - סעיף 31 לחוק	399
4. שיקול-דעת בית-המשפט בהיזקקו או אי-היזקקו ל"חוזה הבלתי-חוקי"	401
4.1 כללי	401
4.1.1 ביצוע האיזונים הראויים	401
4.1.2 קביעת התוצאות האופרטיביות של החוזה	401
4.1.3 אפשרויות הפעולה של בית-המשפט	401
4.1.4 התערבות בית-המשפט	401
4.1.5 שיקולי צדק או שיקולי צדק פרטניים	402
4.2 מצבים שבהם יהא זה מוצדק להורות על קיום חיוב מתוך החוזה הפסול	403
4.3 תוס-לב ושיקולי הצדק	403
4.4 הסדר פשרה מותנה	404
5. החוזה המינהלי ואי-חוקיות	404
6. המסלול המינהלי וההכרעה בשאלת אי-חוקיות מעשי הרשות הציבורית - אי-קיום דרישה צורנית	406
7. תמצית ההלכה הפסוקה	416
7.1 חוב בגין חשבונות	416
7.2 נתונים הרלוונטיים למחלוקת בין הצדדים	417
7.3 הפסקת לימודיו של התובע	417
7.4 אכיפת הסכם הפצה	418
7.5 זכות התובע במקרקעין	418
7.6 שאלת פרשנות ההסכם הראשון	419
7.7 האם ההתקשרויות השונות שבין הצדדים, ובפרט כתב ההתחייבות, הן אכיפות כלפי וטורי?	419
7.8 חוזה הניתן לסיווג כפול	419
7.9 האם זכות בר הרשות של המנוח הינה נכס חוץ עזבוני שאינו בר הורשה על-פי הסכם השכירות הדו צדדי	420
7.10 תוקפן של התחייבויות המגבילות את חופש העיסוק	420
7.11 תניית הגבלה למשך חצי שנה - סבירות התניה	424

425.....	7.12 סבירותה של תניית הגבלה ומתן צו מניעה
427.....	7.13 תניית ההגבלה ותקנת הציבור כפי שבא לידי ביטוי ב- ע"א 618/85 מעיינות הגליל המערבי בע"מ נ' תבורי - ביח"ר
429.....	פרק ל': חוזה של משחק, הגרלה או הימור - חוזה למתן ציונים - סעיפים 32 ו-33 לחוק החוזים
429.....	1. כללי
430.....	2. הוראת סעיף 32 לחוק
432.....	3. הוראה סעיף 33 לחוק
435.....	4. ההלכה הפסוקה
437.....	פרק ל"א: הקניית הזכות - דחיית הזכות - ביטול הזכות - סעיפים 34 עד 36 לחוק החוזים
437.....	1. הקניית הזכות - סעיף 34 לחוק
437.....	1.1 כללי
438.....	1.2 מבחן ההקניה
442.....	2. דחיית הזכות - סעיף 35 לחוק
442.....	3. ביטול הזכות - סעיף 36 לחוק
442.....	3.1 כללי
444.....	3.2 הורשה ועזבון - החרג - סעיף 36(ב) לחוק
446.....	3.3 תוקפה של הודעת ביטול - מועד ההודעה - גלגולה של הלכה
448.....	4. תמצית הלכה
461.....	פרק ל"ב: טענות נגד המוטב - שמירת זכותו של הנושה - סעיפים 37 ו-38 לחוק החוזים
461.....	1. הדין
461.....	2. טענות נגד המוטב - סעיף 37 לחוק החוזים
462.....	3. שמירת זכותו של הנושה - סעיף 38 לחוק החוזים
465.....	פרק ל"ג: קיום בתום-לב - סעיף 39 לחוק החוזים
465.....	1. כללי
465.....	1.1 עיקרון תום-הלב כ"עיקרון על"
467.....	1.2 קיום בתום-לב
468.....	2. סעיף 39 לחוק החוזים ודוקטרינה בדבר השתק באמצעות מצג
468.....	3. השימוש בזכות הנובעת מחוזה
468.....	4. תמצית ההלכה הפסוקה
468.....	4.1 קיום הסכם תיווך
469.....	4.2 דיני עבודה
469.....	4.3 יחסי בעלי דירות בבית משותף
470.....	4.4 האם על מפעל הפיס, לשלם למערער כספי זכייה בהגרלה בה השתתף זה האחרון, על-אף שכרטיס ההשתתפות בהגרלה - הוא הכרטיס הזוכה - אינו מצוי בידו?

472...	4.5 ערעור על דחיית תביעה לאכיפת תניה בדבר פיצוי מוסכם
474.....	4.6 אי-התרעה על עיכובים
477.....	4.7 ערעור על קבלת תביעה בגין פרסום לשון הרע - החייאת מכתבים המפרה את הסכם הפרשה
479.....	4.8 מזונות
479.....	4.9 הסכם פרשה
480.....	4.10 איחור זניח של מספר ימים בלבד לתשלום פיצוי
480.....	4.11 מחלוקת באשר לדרך השימוש בייפוי הכוח אשר ניתן למבקשים ולדרך רישום והעברת הזכויות בממכר
481.....	4.12 המועד לביצוע יתרת התשלום
481.....	4.13 דחיית מועד פינוי
482.....	4.14 אין לאשר את העילה לפי סעיף 39 בחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג-1973 נוכח העילות המפורשות האחרות
482.....	4.15 התנהגות המערער היא התנהגות בחוסר תום-לב
482.....	4.16 התחייבות חוזית - חוסר תום-לב
483.....	4.17 גביית עמלה ביתר
483.....	4.18 הוצאה לפועל
484.....	4.19 הפעלת זכות הביטול נמנעת משיקולים של צדק במובן סעיף 7(ב) לחוק התרופות. היית מוסיף ומעיר כי גם ללא תחולתם של שיקולי הצדק, ייתכן שהפעלת זכות הביטול כפופה לעיקרון תום-הלב כמשמעותו בסעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי) והצורך להיזקק להוראת סעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי) - הנסיבות המצוינות במקרה זה עשויות להביא לידי המסקנה כי ביטול החוזה לאחר תקופה כה ממושכת אינו מתיישב עם עיקרון תום-הלב
485.....	פרק ל"ד: קיום - בידי מי - סעיף 40 לחוק החוזים
487.....	פרק ל"ה: מועד הקיום - סעיף 41 לחוק החוזים
487.....	1. כללי
488.....	2. מהו "זמן סביר"
491.....	3. תמצית ההלכה הפסוקה
491.....	3.1 הפרת החובה לספק מוצרים
491.....	3.2 תחילת תקופת ההתיישנות
493.....	פרק ל"ו: קיום מוקדם - סעיף 42 לחוק החוזים
499.....	פרק ל"ז: דחיית קיום - סעיף 43 לחוק
499.....	1. כללי
499.....	2. סוגי חיובים
499.....	2.1 כללי
502.....	2.2 דרכי מיון סוג התנאים
504.....	3. תמצית ההלכה הפסוקה

3.1 תנאי להשלמת שחרורה של המכולה מן הנמל והעברתה לנתבעת	504
3.2 חיובים מותנים או חיובים שלובים/מקבילים	505
3.3 ביטול הסכם שלא כדין	505
3.4 הפקדת דמי השכירות בקופת בית-המשפט	505
3.5 מילוי התחייבויות הקבלן ותשלום התמורה	506
פרק ל"ח: מקום הקיום - סעיף 44 לחוק החוזים	507
1. כללי	507
2. יחסי הגומלין בין סעיף 44 לחוק החוזים לתקנות סדרי הדין בדבר הסמכות המקומית	508
2.1 תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט (החדשות) ודברי הסבר	508
2.2 קביעת הסמכות המקומית	510
פרק ל"ט: קיום בבינונית - סעיף 45 לחוק החוזים	517
פרק מ': קיום בסכום ראוי - סעיף 46 לחוק החוזים	523
1. כללי	523
2. הסכם לניהול משא-ומתן שנכשל	524
3. עורכי-דין וקביעת שכר ראוי	526
3.1 כללי	526
3.2 הסכם שכר טרחת עורך-דין ושליטת תחולתו של סעיף 46 לחוק החוזים	529
3.3 קביעת השכר הראוי תלויה בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה	535
3.4 שכר-הטרחה יכול להיקבע על-סמך שיטות שונות	535
3.5 בקביעת השכר הראוי יש לקחת בחשבון גם את התוצאות של ההליך	536
3.6 קביעת שכר ראוי גם במקרה בו יש הסכם כתוב	536
3.7 הרצוי הוא כי אומדנת השכר הראוי תיעשה באמצעות מומחים	536
3.8 קביעת השכר הראוי לפי התעריף המינימלי של לשכת עורכי-הדין - איזון בין אינטרסים	536
3.9 המצוי והרצוי בקביעת השכר הראוי	537
3.10 בנסיבות העניין, בית-המשפט מצאה לפסוק לתובע שכר ראוי על דרך של אומדנא	538
3.11 הדרך הנאותה לקביעת שכר ראוי היא באמצעות הגשת חוות-דעת מומחים	542
3.12 טענה שלפיה מדובר בשכר גבוה מהראוי, אין מקומה בנסיבות שבהן נחתם שכר-טרחה מפורש הקובע שכר-טרחה בהתאם לתוצאה, ולא בהתאם להיקף העבודה - התביעה התקבלה	543

3.13	הסכם שכר-טרחה על-פי שעות עבודה - היעדר הוכחה וקביעת שכר ראוי	544
3.14	בין אם שכר-הטרחה נתבע מכוח העילה ההסכמית ובין אם הוא נתבע מכוח העילה החלופית של שכר ראוי, המועד הקובע לענייננו הוא מועד מכירת יחידות הדיור	545
3.15	בהיעדרו של הסכם שכר-טרחה, בית-המשפט נדרש לקבוע את שיעורו של השכר הראוי הנקבע בסעיף 46 לחוק החוזים (חלק כללי)	545
3.16	קיום בסכום ראוי קובע כי חיוב לתשלום בעד נכס או שירות שלא הוסכם על שיעורו, יש לקיים בתשלום של סכום שהיה ראוי להשתלם לפי הנסיבות בעת כריתת החוזה	547
פרק מ"א: קיום במטבע ישראלי - סעיף 47 לחוק החוזים		549
פרק מ"ב: קיום על-תנאי - סעיף 48 לחוק החוזים		551
1.	כללי	551
2.	עיקרים בדיני המחאה	552
2.1	כללי	552
2.2	יצירתה וצורתה של המחאת הזכות	553
2.3	היעדר דרישה לצורניות של המחאת חבות	553
2.4	המקור המשפטי של המחאת הזכות או החוב וסיווגה של עסקה	554
2.5	תום-לב ביצירת המחאת הזכות או המחאת החבות	554
2.6	המחאת זכות מוחלטת	554
2.7	הוראת תשלום או המחאת חבות	555
2.8	טהירות הזכות המועברת	556
2.9	המחאת חיובים ודיני משכונות - הגישות השונות	557
פרק מ"ג: זקיפת תשלומים בחיוב אחד - סעיף 49 לחוק החוזים		559
פרק מ"ד: זקיפת תשלומים בחיובים אחדים - סעיף 50 לחוק החוזים		561
1.	כללי	561
2.	ביטוי החייב על רצונו וכוונת החייב	562
3.	היחס בין סעיף 3 לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה) וסעיף 50 לחוק החוזים	563
פרק מ"ה: בחירה בין חיובים חלופים - סעיף 51 לחוק החוזים		565
פרק מ"ו: תחליף קיום - סעיף 52 לחוק החוזים		569
פרק מ"ז: קיזוז - סעיף 53 לחוק החוזים		571
1.	הדין	571
2.	הגדרת המונח קיזוז	572
3.	מהות זכות הקיזוז	572
4.	סעיף 53 לחוק החוזים	573

573.....	4.1 כללי
574.....	4.2 זכות הקיזוז המהותי
576.....	4.3 הקיזוז הדיוני
576.....	4.3.1 כללי
577.....	4.3.2 תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - כתב תביעה שכנגד - תקנה 21 לתקסד"א תשע"ט
579.....	5. התנאים לקיומה של הזכות לקזז
579.....	5.1 תנאי ראשון: הצד שנגדו מופעלת זכות הקיזוז, חב חיוב כספי כלפי הצד המקזז
582.....	5.2 תנאי שני - נובעים מ"עסקה אחת" או שאינם נובעים מ"עסקה אחת"
587.....	5.2.1 החיוב לשלם מחיר שננקב בהסכם
587.....	5.2.2 גם הסכמים אחדים יכולים להוות עסקה אחת - הכול תלוי בתוכן ההסכמים
589.....	5.2.3 המבחן לקביעת סכום קצוב הוא, כי הסכום ניתן לחישוב אריתמטי פשוט, ללא צורך בשומה או בהערכה
589.....	5.2.4 מהותה של ה"עסקה" בין הצדדים
590.....	5.2.5 היעדר זכות הקיזוז
591.....	6. הודעת קיזוז
598.....	7. היחס שבין סעיף 20 לחוק החוזים (תרופות) לבין סעיף 53 לחוק החוזים
599.....	8. הלכה היא כי בין צדדים קרובים לשטר חלים דיני הקיזוז שבדין הכללי, בהתאם להוראות סעיף 53(א) לחוק החוזים (חלק כללי). אם החיוב על-פי השטר והחוב הכספי הם מתוך "עסקה אחת", ניתן לקזז כנגד החיוב השטרי כל חוב כספי, בין שהוא קצוב ובין שאינו קצוב; ואם אינם מתוך "עסקה אחת", הם ניתנים לקיזוז רק אם החוב הכספי הוא קצוב
601.....	פרק מ"ח: ריבוי חייבים - סעיף 54 לחוק החוזים
601.....	1. כללי
602.....	2. חזקה שאינה חלוטה - סעיף 54 לחוק
603.....	פרק מ"ט: חיוב יחד ולחוד - סעיף 55 לחוק החוזים
603.....	1. כללי
604.....	2. חייב שהופטר - סעיף 55(ג) לחוק
608.....	3. תמצית ההלכה הפסוקה
608.....	3.1 אפשרות הגשת תביעה נגד חליפו של נתבע
609.....	3.2 בקשת חייב להכרזתו פושט רגל - האם נהג החייב בתום-לב בעת יצירת חובותיו עובר להליכי פשיטת הרגל ובמהלכם? לצורך הפטר חייב נוסף, יש צורך שהנושה הסכים לפטור את אחד החייבים מהערבות ושמההפטר לא תשתמע כוונה אחרת

3.3	עצם העובדה שאין הסכם הלוואה חתום בין התובע, למנוח ולנתבעת ואין כל ראיה אחרת בעניין מעורבותה ו/או הסכמתה בכל הנוגע להלוואה - די בכך כדי לקבוע שאין יריבות בין התובע לנתבעת ויש לדחות התביעה	611
פרק נ': נטל החיוב בין החייבים - סעיף 56 לחוק החוזים		615
1.	כללי	615
2.	זכות ההשתתפות - סעיף 56(ב) לחוק	616
3.	תמצית ההלכה הפסוקה	618
פרק נ"א: סייג לזכות החזרה - סעיף 57 לחוק החוזים		621
פרק נ"ב: העברת בטוחות - סעיף 58 לחוק החוזים		623
פרק נ"ג: ריבוי נושים - סעיף 59 לחוק החוזים		625
1.	כללי	625
2.	פירעון דרך קיזוז	625
3.	אינטרס ומעורבות של מספר מבטחים - האם מעשה פסול של אחד המבטחים מקנה למבטחת פטור גם כלפי האחרים	626
פרק נ"ד: דרך ומועד למסירת הודעה - סעיף 60 לחוק החוזים		631
1.	כללי	631
2.	זכות קיזוז	635
3.	הודעת קיבול - "בדרך המקובלת" - בכתב, אימתי?	635
4.	התחייבות שנוצרת על דרך של חילופי דוא"ל	636
פרק נ"ה: תחולה - סעיף 61 לחוק החוזים		639
1.	כללי	639
2.	תום-לב בניהולו של ההליך המשפטי - החלתו באמצעות סעיף 61 לחוק החוזים	640
3.	החלת דוקטרינת השימוש לרעה בהליכי בית-המשפט דרך צינור סעיף 61 לחוק	641
3.1	כללי	641
3.2	שימוש לרעה בהליך שיפוטי - תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018	643
3.3	גם עתה, לאחר התקנת התקנות, עדיין ההליך כולו חוסה תחת עיקרון תום-הלב כפי שהוטבע בהלכות בתי-המשפט לדורותיהם	644
4.	תמצית ההלכה הפסוקה	646
4.1	על הסדר דיוני בכלל ודיני צוואות בפרט	646
4.2	הכללים באשר למשלוח דבר פרסומת	647
פרק נ"ו: ההלכה הפסוקה שנת 2025		649

1. על תורת פרשנות החוזה נשפך דיו רב במהלך השנים - חוזה מתפרש על-פי אומד-דעת הצדדים, עליו לומד הפרשן מלשון החוזה ומנסיבותיו החיצוניות לו, כי שני מקורות אלה "קבילים" וכי המעבר מהמקור הפנימי (לשון החוזה) למקור החיצוני (הנסיבות החיצוניות) אינו מותנה במילוי תנאים מוקדמים, וכי לא נדרשת כל בחינה מוקדמת אם לשון החוזה היא ברורה או לא, שאלה שתתבהר רק בסיום התהליך הפרשני - התחקות אחר אומד-דעת הצדדים הסובייקטיבי על סמך נסיבות כריתת החוזה, כמו גם התחקות אחר אומד-דעתם האובייקטיבי, יכול שיתרחשו רק מקום בו לשון החוזה אינה ברורה דיה.....649
2. תקנון חברה כמוהו כחוזה בין החברה לבעלי מניותיה, ובינם לבין עצמם. עם-זאת, ההתקשרות בתקנון חברה אינה ככל חוזה פשוט אחר, ועל-כן תקנון חברה נחשב למעין יצור כלאיים, או לחוזה סטטוטורי. ככזה, הוא מהווה מצד אחד ביטוי למפגש רצונות חוזי בין בעלי המניות ולצד זאת, ניתן לאבחן אותו מחוזים סטנדרטיים, במספר פרמטרים: הוא מקים יישות משפטית חדשה ומענק לה אישיות משפטית נפרדת; הוא מרחיב את מפגש הרצונות בין הצדדים ומרביט הסעדים החוזיים שעניינם ביטול או בטלות של החוזה אינם עומדים לזכותם של בעלי המניות - ייחודו של התקנון, משפיע גם על האופן בו יש לפרשו ועל התקנון, כחוזה, חלים עקרונות כללים מדיני החוזים649
3. על-פי הוראות הסכם ההמחאה המחאה הממחה את "כל הזכויות הקיימות והעתידיות לקבלת כספים מכס". המערערת טוענת כי הכוונה גם לזכויות פוטנציאליות שלא תתממשה, ולא רק להתחייבות להמחאת זכויות ממשיות שיתקבלו בעתיד. פרשנות זו בוודאי שאינה הפרשנות הרגילה של המילה "זכויות". המעט שניתן לומר הוא כי במקרה זה חל הכלל של הפרשנות נגד המנסח, כמשמעו בסעיף 25(ב1) לחוק החוזים (חלק כללי) - כלל זה מטה את הכף במקרה של ספק פרשני. מטרתו היא לתמרץ את הצד שמנסח את ההסכם ומחזיק לפיכך ביתרון יחסי על רעהו, לנסחו בצורה ברורה, פשוטה ומובנת, שאם-לא-כן - הוא יישא בתוצאות הניסוח העמום650
4. סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי) קובע כי בקיום חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום-לב. בנסיבות העניין, למצער ככל שמדובר בפרוייקטים מסויימים אותם התחילו הצדדים לבצע כדוגמת פרויקט ניצנה ופרוייקט קריית ים, נראה כי המקובל הוא שמנהל פרויקט המעורב בפרטים רבים הנוגעים לביצוע הפרוייקט ינהלו עד לסיומו650

5. אינני מקבל את טענת המבקשת כי העובדה שהמשיבה לא הודיעה לה על כך שההסכם בטל לאחר החלטת הוועדה המקומית מלמדת כי מחלה על קיום התנאי המתלה השני. סעיף 29 לחוק החוזים (חלק כללי) העוסק בתנאי מתלה, אינו דורש כל הודעה מעין זו - מכל מקום, מייד כאשר פנתה המבקשת למשיבה בעניין ההפרה הלכאורית של ההסכם, בחודש 03/24, השיבה לה המשיבה כי ההסכם לא תקף650.

6. טענת דנסו, כי התפשרות עם אחד הנתבעים, גוררת בהכרח "ניטרול" של כלל האחריות ביחד ולחוד, אינה מתחייבת, איפוא מלשון של פסק-הדין או מהגיונו, והיא אף חותרת תחת האפשרות להגיע להסדרי פשרה חלקיים, מנגנון אותו קבע בית-המשפט במפורש כי יש לעודד וזאת, מאחר שקבלתה עלולה להרתיע תובעים מלהגיע להסכמי פשרה חלקיים מחשש שלא יוכלו להיפרע מן הנתבעים הנותרים עד כדי יתרת הנזק שנגרם באחריותם651.

7. חובות תום-לב במסגרת הקשר החוזי על כל שלביו חלות על הצדדים המתקשרים באשר הם מכוח סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים (חלק כללי). עליהם לנהוג בדרך מקובלת ובתום-לב הן במשא-ומתן לקראת כריתתו של חוזה והן בקיום חיוב הנובע מחוזה ובשימוש בזכות הנובעת מחוזה. על רשות ציבורית המהווה צד לחוזה מוטלת חובת הגינות ותום-לב כפולה: עליה לפעול לא רק על-פי אמות-מידה של תום-לב הנשאבות מדין החוזים, והמחייבות כל מתקשר בחוזה, אלא גם מתוך הגינות וסבירות הנגזרות מתפקידה כנאמן הציבור651.

8. זאת גם פרשנות שעולה בקנה אחד עם פרשנות חוזה לרעת המנסח (הטכניון), כעולה מסעיף 25(ב1) לחוק החוזים (חלק כללי) שלשונו כדלקמן: "חוזה הניתן לפירושים שונים והיתה לאחד הצדדים לחוזה עדיפות בעיצוב תנאיו, פירוש נגדו עדיף על פירוש לטובתו"651.

9. על-מנת לקבוע האם מדובר בחוזה למראית עין, נדרש להתחקות אחר כוונתם האמיתית של הצדדים בעת כריתת החוזה. מדובר בשאלה עובדתית במהותה, הנלמדת מנסיבות העניין, כאשר הנטל להוכיח שהחוזה נעשה למראית עין בלבד, מוטל על שכמו של הטוען לכך. בשל טיבה של הטענה האמורה, ובפרט מקום בו הפער בין ההסכם הסמוי לבין זה הגלוי נועד להשיג תכלית בלתי-חוקית, נדרשת רמה הוכחה מוגברת לצורך ביסוסה652.

10. סעיף 43(א)(1) לחוק החוזים קובע כי "המועד לקיומו של הסכם נדחה אם נמנע הקיום במועדו מסיבה התלויה בנושה - עד שהוסרה המניעה" - סעיף 43 לחוק הנ"ל דן במצב שבו התנהגות הנושה מונעת מהחייב את האפשרות לקיים אחד מחיובי ההסכם ובתקופה זו, וכל עוד נמשך האירוע המסכל מושעה קיום החיוב. הוראת הסעיף מבוססת על טעמים של צדק והוגנות, ומונעת מהנושה לדרוש את קיום החיוב שהוא עצמו מסכלו652.

11. המערער לא טען כי הובטחו לו הבטחות על-ידי מאן דהוא שאינן מתיישבות עם המסמכים החתומים. כל שטען הוא כי הוא עצמו הבין שעסקת ההלוואה ועסקת רכישת המכשיר הן עסקה אחת. טענותיו אינן טענה בעל-פה נגד מסמך בכתב. לא נטען כי הובטחו לו דבר בעל-פה הנוגד את ההסכמים החתומים. תוכנם של ההסכמים ברור וחד-משמעי - כאשר לשון חוזה היא ברורה, אין צורך לבחון אומד דעתם של הצדדים ובכל מקרה, כיוון שלא נטען כי מאן דהוא הבטיח למערער הבטחות שאינן כלולות בהסכמים, אזי אין רלבנטיות לאומד דעתו הסובייקטיבי של המערער. 652.....
12. מההיבט החוזי - הצדדים להסכם הינם שני יחידים המוכרים אחד ומנגד שני יחידים הקונים - הבעל והאישה במאוחד. המוכרים כצד להסכם מוחזקים כמי שגמרו בדעתם להתקשר עם הבעל והאישה במובחן מהתקשרות עם רק אחד מהם. בהתאם עומדת להם הזכות החוזית לכך שההסכם יקודם על-ידי שני יחידים הקונים ומנגד לסרב כי ההסכם יקודם רק על-ידי אחד מהם ובהקשר לאמור די שאפנה להוראת סעיף 55 לחוק החוזים (חלק כללי), הקובעת את הדברים בבירור. 653.....
13. בית-משפט קמא צדק עת דחה את טענת אמחז לפיה יש לזקוף את תשלום דמי השכירות לזכות הפיצויים המוסכמים, והחיל בעניין זה הוראות סעיף 50 לחוק החוזים - לכן צדק בית-משפט קמא עת קבע בפסק-דינו כי "זקיפת דמי השכירות שנמסרו לאמחז על חשבון הפיצוי העתי, נעשתה איפוא שלא כדין, וזאת במנותק מחובתה של אמחז להשיב את ההמחאות לדיזול. 653.....
14. הנתבעת היא ששלחה הצעתה לתובע, ואומנם, לא התבצע קיבול בכתב או בעל-פה על-ידי התובע, משלא חתם או השיב במישרין בחיוב להצעה שקיבל מהנתבעת, אך די בקיבול בהתנהגות כפי שמורה הדין בסעיף 6(א) לחוק החוזים (חלק כללי). ידוע, כי התובע החל לפעול על-פי ההסכם ובניסיון להשיג תוצאותיו המבוקשות כדי לקבוע באופן מוחלט שנכרת הסכם, ויש לראות בכך קיבול בהתנהגות. ברם, שוררת מחלוקת בין הצדדים בדבר כוונתם בעת כריתת ההסכם. התובע סובר כי על-פי ההסכם על הנתבעת לשלם לו תמורה בעבור פועלו למען קידום השבחת זכויות הבניה בנתבעת, ואילו הנתבעת סוברת מנגד כי התובע לא מילא את תפקידו במסגרת ההסכם ועל-כן מסרה הודעת ביטול, ולחילופין, פקע תוקפו. מכל מקום, לשיטת הנתבעת התובע אינו זכאי לקבלת כל תמורה במסגרת ההסכם השני. 653.....

15. הטענה בדבר הפטר לפי הודעת ההמחאה - הנתבעים טוענים כי לאור הודאות חוזרות ונשנות של רהב (בתכתובות שאותן "הסתיר במכוון" לפי הטענה שנדחתה לעיל), כי הוא חייב אישית בהלוואה, ולאור הודעת ההמחאה שבפועל הפטירה את רהב, יש לראות גם את הנתבעים כפטורים ממנה ולדחות את התביעה, לפי סעיף 55(ג) לחוק החוזים (חלק כללי) - הטענה נדחתה 654.
16. יש לזכור את הוראת סעיף 26 לחוק החוזים (חלק כללי), הקובעת כי "פרטים שלא נקבעו בחוזה או על-פיו יהיו לפי הנוהג הקיים בין הצדדים... ויראו גם פרטים אלה כמוסכמים". הנוהג העסקי אשר התקיים בין הצדדים, קיבל ביטוי מוחשי-מעשי בהזמנות הרכש, שהן הדרך בה נהגו הצדדים להוציא את הסכם הייצור מהכוח אל הפועל. 654.
17. בדיני בוררות יש לעשות שימוש מצומצם בסמכות האמורה בסעיף 26 לחוק החוזים (חלק כללי), להשלמת חוזה על דרך קביעת קיומה של תניית בוררות שלא נרשמה בהסכם כתוב. בכלל כך, אין מקום להתבסס על עסקה בקשר לפרוייקט קודם הכוללת תניית בוררות, לשם כפיית בוררות בקשר לפרוייקט אחר שאיננו חלק מאותו הסכם. 654.
18. טענת המערער כי ההסכם אמור להיות תקף מכוח דיני החוזים הכלליים, דינה להידחות. היחס הנורמטיבי בין חוק החוזים (חלק כללי) לבין חוק יחסי ממון, הינו זהה. יחד-עם-זאת, בניגוד בין שני הסדרים נורמאטיביים, המצויים על רמה נורמאטיבית שווה, יד ההסדר הספציפי על העליונה - "דין מיוחד דוחה דין כללי" - אין חולק כי חוק יחסי ממון הינו דין מיוחד וספציפי ביחס לחוק החוזים הכללי, שכן זה חל אך ורק על בני זוג, בכתב, מחייב אישור בפני גורם חיצוני לאחר שנוכח כי ההסכם נעשה בהסכמה חופשית, הבנת משמעותו, תוצאותיו וכיו"ב. 655.
19. אפילו היינו קובעים כי קיימים סעיפים בהתחייבות שהם בטלים מכוח סעיף 8(א) לחוק הירושה, הרי על-פי סעיף 19 לחוק החוזים (חלק כללי) - מקום בו החוזה ניתן להפרדה לחלקים, ניתן לבטל רק את החלק הספציפי נשוא עילת הביטול, ואין הכרח לבטל את כל החוזה - משכך ומאחר שהבטלות לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה, תיעשה בצמצום ובקפדנות חמורה, הרי שניתן לבטל אך ורק את הסיפא להתחייבות ואת סעיף (א) בה נוקטים באותו ביטוי, ואז שאר ההתחייבות קיימת ועל המשיב לפעול על-פיה. 655.

20. כעולה מלשונו הברורה של ההסכם, שלה עדיפות בפרשנות ההסכם, הנתבעת אחראית ליצור, אריזה והמכלה של המוצרים, ותעשה כן בהתאם למפרט שיסופק לה על-ידי התובעת. ברם אם נתבונן היטב בהוראות ההסכם נמצא כי יש שלב נוסף, שלב ביניים, בין סיום האריזה להמכלה, הקבוע בסעיף 2(ה) סיפא להסכם, שצוטט בסעיף 35(ב) לעיל.....655.
21. סעיף 28(א) לחוק החוזים (חלק כללי) קובע כי "היה חוזה מותנה בתנאי מתלה וצד אחד מנע את קיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על אי-קיומו". משהמנוחה החליטה לצמצם את הקשר עם הנתבעים ולוותר עליו, הרי שהיא לא יכולה לטעון שהנתבעים לא עמדו בתנאי. המנוחה גרמה לאי-קיום התנאי ולכן היא לא יכולה להסתמך על אי-קיומו. דברים אלו נאמרים למעלה מן הצורך, מאחר שכאמור לעיל, במקרה דנן לא מדובר במתנה על תנאי656.